

Шень Ю.М.

Аналіз захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення органів травлення

ДВНЗ «Ужгородський національний університет»,
м. Ужгород, Україна

Shen Yu.M.

Analysis of the incidence of malignant neoplasms of the digestive system among the population of Chernihiv region

Uzhhorod National University, Uzhhorod,
Ukraine

shen@i.ua

Вступ

Захворювання населення на злоякісні новоутворення створюють значну соціально-економічну проблему для країн світу [1, 2]. Крім того, злоякісні новоутворення є значним тягарем, який пов'язаний зі смертністю населення в активному працездатному віці [3–5]. Дані статистики та наукових аналітичних публікацій свідчать про те, що у світі щорічно реєструють понад 14 млн нових випадків захворювання на рак та більше 8 млн випадків смерті внаслідок цього [6]. В структурі злоякісних новоутворень захворювання на злоякісні новоутворення органів травлення займають вагоме місце [7].

Мета роботи: дослідити та проаналізувати показники п'ятирічної захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення органів травлення.

Матеріали і методи

Матеріали: дані канцер-реєстру Чернігівської області за період 2017–2021 рр. Аналізу підлягали як абсолютні статистичні дані, так і розрахований показник на 100 тис. населення. Аналіз проводився в розрізі адміністративних територій області. **Методи:** медико-статистичний, структурно-логічного аналізу.

Результати і обговорення

Спочатку було досліджено загальні показники захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення органів травлення за період 2017–2021 рр. Отримані результати наведено в табл. 1.

Аналіз наведених в табл. 1 статистичних даних вказує на те, що показник захворюваності населення області на злоякісні новоутворення органів травлення за період дослідження має тенденцію до

скорочення – на 9,8 % (із 104,2 в 2017 році до 94,0 на 100 тис. населення в 2021 році).

Із 25 адміністративних територій області скорочення вказаного показника зареєстровано на 16 (64,0%) адміністративних територіях, а його збільшення відповідно зареєстровано на 9 (36,0%) адміністративних територіях.

В 2017 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 3,2 разів (від 44,6 в Срібнянському районі до 140,7 в Борзнянському районі), а в 2021 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 2,9 раза (від 38,2 в Срібнянському районі до 111,3 в Борзнянському районі).

Наступним кроком дослідження було вивчення та аналіз статистичних даних щодо динаміки захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення ротової порожнини за період 2017–2021 рр. Отримані дані наведено в табл. 2.

Аналіз наведених в табл. 2 статистичних даних вказує на те, що показник захворюваності населення області на злоякісні новоутворення ротової порожнини за період дослідження має тенденцію до зростання – на 7,4 % (із 8,1 в 2017 році до 8,7 на 100 тис. населення в 2021 році).

Із 25 адміністративних територій області скорочення вказаного показника зареєстровано на 13 (52,0%) адміністративних територіях, а його збільшення відповідно зареєстровано на 11 (44,0%) адміністративних територіях та на 1 (4,0%) адміністративній території без змін.

В 2017 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 7,3 разів (від 2,8 в Менському районі до 23,5 в Талалаївському районі), а в 2021 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 6,6 разів (від 3,7 Носівському районі до 24,4 в Семенівському районі). На певних територіях випадки захворюваності населення області на злоякісні

Таблиця 1

**Захворюваність населення Чернігівської області на злоякісні новоутвореннями органів травлення,
2017–2021 рр.**

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник
Область	1068	104.2	1050	103.8	1025	102.8	914	93.0	910	94.0
м. Чернігів	380	133.0	326	115.0	318	112.6	287	102.1	294	105.2
Бахмацький	53	120.7	38	87.7	54	127.2	47	112.7	45	109.9
Вобровицький	19	58.1	27	83.7	18	56.6	13	41.6	18	58.6
Ворзнянський	44	140.7	35	114.2	31	103.4	21	71.5	32	111.3
Варвинський	12	74.7	11	69.9	12	77.7	17	112.1	7	47.0
Городнянський	28	99.0	35	125.3	26	95.0	22	81.7	27	102.0
Ічнянський	27	87.0	23	75.3	27	89.9	23	78.0	24	82.8
Козелецький	47	103.8	48	108.5	52	120.2	51	120.6	42	101.3
Коропський	19	82.2	22	97.4	17	76.9	13	60.0	17	80.1
Корюківський	29	108.4	18	68.4	30	116.0	15	59.2	22	88.2
Куликівський	19	113.3	18	109.7	21	131.0	14	89.4	12	78.4
Менський	38	106.2	39	111.1	38	110.9	32	95.3	33	100.2
Ніжинський	26	94.8	23	85.0	35	132.3	17	65.6	23	90.9
Н.-Сіверський	27	101.2	25	95.3	22	85.7	17	67.6	24	97.4
Носівський	35	120.7	20	69.9	23	82.0	30	108.4	24	88.6
Прилуцький	25	70.2	28	79.0	24	68.2	19	55.1	25	73.9
Ріпкинський	21	77.6	29	108.5	23	87.8	30	117.2	22	88.1
Семенівський	8	45.1	10	57.2	18	105.1	11	65.6	9	54.8
Сосницький	21	114.4	20	111.3	20	113.7	26	150.9	17	100.6
Срібнянський	5	44.6	9	81.0	8	73.6	12	112.7	4	38.2
Талалаєвський	12	93.8	11	88.1	12	98.3	5	41.9	6	51.5
Чернігівський	51	96.7	65	123.3	56	107.4	53	103.2	48	94.8
Сновський	13	55.5	27	117.2	16	70.5	21	94.2	24	109.6
м. Ніжин	76	107.7	79	113.6	68	99.2	68	100.7	65	97.8
м. Прилуки	33	59.4	64	117.5	56	104.8	50	95.0	46	88.8

Таблиця 2

**Захворюваність населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення
ротової порожнини, 2017–2021 рр.**

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник
Область	83	8.1	61	6.0	73	7.3	64	6.5	84	8.7
м. Чернігів	14	4.9	16	5.6	16	5.7	14	5.0	29	10.4
Бахмацький	5	11.4	6	13.8	4	9.4	3	7.2	0	-
Вобровицький	4	12.2	3	9.3	2	6.3	1	3.2	3	9.8
Ворзнянський	4	12.8	2	6.5	4	13.3	4	13.6	3	10.4
Варвинський	3	18.7	2	12.7	4	25.9	1	6.6	2	13.4
Городнянський	2	7.1	1	3.6	1	3.7	1	3.7	1	3.8
Ічнянський	0	0.0	1	3.3	4	13.3	1	3.4	3	10.3
Козелецький	5	11.0	3	6.8	4	9.2	1	2.4	3	7.2
Коропський	1	4.3	0	0.0	3	13.6	3	13.9	1	4.7
Корюківський	4	15.0	0	0.0	2	7.7	3	11.8	2	8.0
Куликівський	2	11.9	0	0.0	0	0.0	1	6.4	1	6.5
Менський	1	2.8	2	5.7	2	5.8	1	3.0	2	6.1
Ніжинський	1	3.6	4	14.8	3	11.3	0	0.0	2	7.9
Н.-Сіверський	5	18.7	1	3.8	2	7.8	2	7.9	1	4.1
Носівський	4	13.8	3	10.5	1	3.6	3	10.8	1	3.7
Прилуцький	5	14.0	0	0.0	1	2.8	0	0.0	5	14.8
Ріпкинський	4	14.8	3	11.2	3	11.5	2	7.8	0	0.0
Семенівський	0	0.0	1	5.7	3	17.5	0	0.0	4	24.4
Сосницький	1	5.4	0	0.0	2	11.4	1	5.8	1	5.9
Срібнянський	-	-	0	0.0	1	9.2	0	0.0	0	0.0
Талалаєвський	3	23.5	1	8.0	1	8.2	1	8.4	1	8.6
Чернігівський	4	7.6	3	5.7	4	7.7	8	15.6	11	21.7
Сновський	3	12.8	2	8.7	0	0.0	2	9.0	2	9.1
м. Ніжин	4	5.7	5	7.2	2	2.9	6	8.9	3	4.5
м. Прилуки	4	7.2	2	3.7	4	7.5	5	9.5	3	5.8

новоутворення ротової порожнини не реєструвалися. Далі вивчалися та аналізувалися статистичні дані щодо захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення шлунка. Отримані дані наведено в табл. 3.

Аналіз наведених в табл. 3 статистичних даних вказує на те, що показник захворюваності населення області на злоякісні новоутворення шлунка за період

дослідження знизився – на 20,0% (із 29,0 в 2017 році до 23,2 на 100 тис. населення в 2021 році).

Із 25 адміністративних територій області скорочення вказаного показника зареєстровано на 19 (76,0%) адміністративних територіях, а його збільшення відповідно зареєстровано на 6 (36,0%) адміністративних територіях.

В 2017 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 4,9 разів (від

9,0 в місті Прилуки до 44,8 в Борзнянському районі), а в 2021 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 5,8 разів (від 6,5 в Куликівському районі до 37,7 в Коропському районі). При цьому в Срібнянському районі в 2021 році випадків захворюваності населення на злоякісні новоутворення шлунка зареєстровано не було.

Далі було вивчення та проведення аналізу статистичних даних щодо захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення прямої кишки. Отримані дані наведено в табл. 4.

Аналіз наведених в табл. 4 статистичних даних вказує на те, що показник захворюваності населення області на злоякісні новоутворення прямої кишки за період дослідження зріс – на 4,8% (із 22,9 в 2017 році до 24,0 на 100 тис. населення в 2021 році).

Із 25 адміністративних територій області скорочення вказаного показника зареєстровано на 9 (36,0%) адміністративних територіях, а його збільшення відповідно зареєстровано на 16 (64,0%) адміністративних територіях.

В 2017 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 6,3 разів (від

Таблиця 3

Захворюваність населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення шлунка, 2017–2021 рр.

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник
Область	297	29.0	293	29.0	263	26.4	212	21.6	225	23.2
м. Чернігів	84	29.4	84	29.6	72	25.5	62	22.1	58	20.8
Бахмацький	12	27.3	13	30.0	18	42.4	13	31.2	11	26.9
Вобровицький	9	27.5	8	24.8	4	12.6	1	3.2	3	9.8
Борзнянський	14	44.8	9	29.4	11	36.7	8	27.2	7	24.3
Варвинський	5	31.1	3	19.1	1	6.5	3	19.8	2	13.4
Городнянський	12	42.4	10	35.8	7	25.6	6	22.3	5	18.9
Ічнянський	7	22.6	7	22.9	3	10.0	6	20.3	6	20.7
Козелецький	15	33.1	8	18.1	10	23.1	9	21.3	13	31.4
Коропський	4	17.3	5	22.1	4	18.1	3	13.9	8	37.7
Корюківський	8	29.9	6	22.8	8	30.9	6	23.7	9	36.1
Куликівський	4	23.9	6	36.6	5	31.2	1	6.4	1	6.5
Менський	13	36.3	10	28.5	15	43.8	4	11.9	9	27.3
Ніжинський	10	36.4	11	40.7	9	34.0	5	19.3	6	23.7
Н.-Сіверський	11	41.2	11	41.9	5	19.5	4	15.9	7	28.4
Носівський	12	41.4	5	17.5	10	35.6	10	36.1	7	25.8
Прилуцький	10	28.1	5	14.1	6	17.1	9	26.1	6	17.7
Ріпкинський	9	33.3	10	37.4	5	19.1	8	31.3	7	28.0
Семенівський	2	11.3	3	17.2	8	46.7	1	6.0	3	18.3
Сосницький	6	32.7	7	39.0	7	39.8	5	29.0	5	29.6
Срібнянський	3	26.8	3	27.0	2	18.4	2	18.8	0	0.0
Талалаєвський	2	15.6	0	0.0	1	8.2	0	0.0	3	25.8
Чернігівський	16	30.3	20	37.9	16	30.7	17	33.1	10	19.7
Сновський	4	17.1	9	39.1	4	17.6	7	31.4	2	9.1
м. Ніжин	20	28.3	28	40.3	18	26.3	13	19.3	24	36.1
м. Прилуки	5	9.0	12	22.0	14	26.2	9	17.1	13	25.1

Таблиця 4

Захворюваність населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення прямої кишки, 2017–2021 рр.

Адміністративна територія	2017		2018		2019		2020		2021	
	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник	абс.	Показник
Область	235	22.9	250	24.7	258	25.9	221	22.5	232	24.0
м. Чернігів	78	27.3	81	28.6	75	26.6	61	21.7	78	27.9
Бахмацький	17	38.7	9	20.8	16	37.7	8	19.2	12	29.3
Вобровицький	2	6.1	8	24.8	3	9.4	3	9.6	5	16.3
Борзнянський	10	32.0	7	22.8	6	20.0	4	13.6	10	34.8
Варвинський	2	12.5	5	31.8	4	25.9	8	52.8	2	13.4
Городнянський	3	10.6	11	39.4	5	18.3	5	18.6	12	45.3
Ічнянський	6	19.3	5	16.4	8	26.6	6	20.3	8	27.6
Козелецький	13	28.7	10	22.6	8	18.5	16	37.8	6	14.5
Коропський	3	13.0	7	31.0	3	13.6	4	18.5	5	23.6
Корюківський	4	15.0	2	7.6	6	23.2	4	15.8	6	24.1
Куликівський	6	35.8	8	48.8	7	43.7	3	19.1	4	26.1
Менський	10	28.0	12	34.2	8	23.4	12	35.7	9	27.3
Ніжинський	8	29.2	6	22.2	11	41.6	3	11.6	6	23.7
Н.-Сіверський	5	18.7	2	7.6	5	19.5	6	23.8	6	24.4
Носівський	6	20.7	5	17.5	4	14.3	8	28.9	6	22.1
Прилуцький	7	19.7	7	19.7	6	17.1	5	14.5	3	8.9
Ріпкинський	2	7.4	7	26.2	7	26.7	5	19.5	4	16.0
Семенівський	2	11.3	1	5.7	7	40.9	1	6.0	2	12.2
Сосницький	5	27.2	3	16.7	8	45.5	10	58.0	1	5.9
Срібнянський	0	0.0	1	9.0	2	18.4	2	18.8	2	19.1
Талалаєвський	5	39.1	2	16.0	7	57.3	0	0.0	0	0.0
Чернігівський	13	24.7	13	24.7	11	21.1	9	17.5	11	21.7
Сновський	2	8.5	5	21.7	6	26.4	5	22.4	8	36.5
м. Ніжин	14	19.8	13	18.7	21	30.6	22	32.6	14	21.1
м. Прилуки	12	21.6	20	36.7	14	26.2	11	20.9	12	23.2

6,1 в Бобровицькому районі до 38,7 в Бахмацькому районі), а в 2021 році гранична різниця показника в розрізі адміністративних територій коливалася в 7,7 разів (від 5,9 в Сосницькому районі до 45,3 в Городнянському районі). При цьому в Талалаївському районі в 2021 році випадків захворюваності населення на злоякісні новоутворення прямої кишки зареєстровано не було.

Перспективи подальших досліджень пов'язані із вивчення стану організації медичної допомоги населенню Чернігівської області при злоякісних новоутвореннях.

Висновки

Показник захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення органів травлення за період дослідження (2017-2021 рр.) скоротився на 9,8 %: із 104,2 в 2017 році до 94,0 в 2021 році в розрахунку на 100 тис. населення. В ході проведеного аналізу встановлено достовірні коливання показників захворюваності населення області за окремими нозологіями в розрізі адміністративних територій.

Література

1. Шевченко АІ, Колесник ОП, Шевченко НФ. Онкологія: асист. Вінниця: Нова книга; 2020. 488 с.
2. Толстанов ОК, Дідик ІВ. Широта новотворів і сучасні перипетії налагодження медичної допомоги хворим онкологічного профілю (огляд літератури). Укр мед часопис. 2020; 112 (2): 88-92.
3. Федоренко ЗП, Гулак ЛО, Михайлович ЮЙ, Горох ЄЛ, Рижов АЮ, Сумкіна ОВ. та ін. Рак в Україні 2018-2019. Захворюваність, смертність, показники роботи онкологічної служби [Інтернет]. Бюлетень No 21. К.: Нац. канц.-реєстр України; 2020. Режим доступу: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_21/index.htm
4. Центр медичної статистики МОЗ України. Показники діяльності онкологічної, радіологічної та радіологічної служб України за 2020 рік Київ: Центр медичної статистики МОЗ України; 2020. Режим доступу: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>
5. Пульний Ю, Панфілова Г. Вивчення онкологічного профілю населення України за даними національного канцер-реєстру. Грааль науки. 2021; (1): 474-8. doi: 10.36074/grail-of-science.
6. Всесвітня організація охорони здоров'я. Світова статистика охорони здоров'я [Інтернет]. Женева: ВООЗ; 2015. Режим доступу: www.who.int/whosis/whostat/2015/index.html.
7. Федоренко ЗП, Гулак ЛО, Михайлович ЮЙ, Горох ЄЛ, Рижов АЮ, Сумкіна ОВ. та ін. Рак в Україні 2019-2020. Захворюваність, смертність, показники роботи онкологічної служби [Інтернет]. Бюлетень No 22. К.: Нац. канц.-реєстр України; 2021. Режим доступу: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index.htm

References

1. Shevchenko AI, Kolesnik OP, Shevchenko NF. Oncology: assistant. Vinnitsa: New Book; 2020; 488 p.
2. Tolstanov OK, Didik IV. The breadth of new creations and modern vicissitudes of planting medical aid to help the ailing oncological profile (review of the literature). Ukr honey chasopis. 2020;112(2):88-92.
3. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine 2018-2019. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service [Internet]. Bulletin No. 21. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2020. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_21/index.htm.
4. Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine. Indicators of the activity of the oncological, radiological and radiological services of Ukraine for 2020 Kyiv: Center for Medical Statistics of the Ministry of Health of Ukraine; 2020. Available from: <http://medstat.gov.ua/ukr/statdanMMXIX.html>.
5. Pulnyi Yu, Panfilova G. Study of the cancer profile of the population of Ukraine according to the data of the national cancer registry. The grail of science. 2021;(1):474-8. doi: 10.36074/grail-of-science.
6. World Health Organization. World health statistics [Internet]. Geneva: WHO; 2015. Available from: www.who.int/whosis/whostat/2015/index.html.
7. Fedorenko ZP, Gulak LO, Mykhailovych YuY, Horokh YEL, Ryzhov AYU, Sumkina OV, and others. Cancer in Ukraine, 2019-2020. Morbidity, mortality, performance indicators of the oncology service [Internet]. Bulletin No. 22. Kyiv: National Chancellery-Register of Ukraine; 2021. Available from: http://www.ncru.inf.ua/publications/BULL_22/index.htm.

Мета роботи: дослідити та проаналізувати показники п'ятирічної захворюваності населення Чернігівської області на злоякісні новоутворення органів травлення

Матеріали і методи. Матеріали: дані канцер-реєстру Чернігівської області за період 2017-2021 рр. Матеріали: медико-статистичний, структурно-логічного аналізу.

Результати. За роки дослідження (2017-2021рр) показник захворюваності населення області на злоякісні новоутворення органів травлення скоротився на 9,8 % і склав 94,0; показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення ротової порожнини зріс на 7,4 % і склав 8,7; показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення шлунка знизився на 20,0 % і склав 23,2; показник захворюваності населення на злоякісні новоутворення прямої кишки зріс на 4,8% і склав 24,0 в розрахунку на 100 тис. населення.

Висновки. В ході проведеного аналізу встановлено достовірні коливання показників захворюваності населення області за окремими нозологіями в розрізі адміністративних територій.

Ключові слова: Чернігівська область, органи травлення, злоякісні новоутворення, захворюваність, населення.

The purpose: to study and analyze the indicators of five-year morbidity of the population of Chernihiv region for malignant neoplasms of the digestive system.

Materials and methods. *Materials:* data of the cancer registry of Chernihiv region for the period 2017-2021. *Methods:* medico-statistical, of structural-and-logical analysis.

Results. Over the years of the study (2017-2021), the incidence rate of the region's population with malignant neoplasms of the digestive system decreased by 9.8% and amounted to 94.0; the incidence rate of malignant neoplasms of the oral cavity increased by 7.4% and amounted to 8.7; the incidence rate of gastric malignancies decreased by 20.0% and amounted to 23.2; The incidence rate of the population with malignant neoplasms of the rectum increased by 4.8% and amounted to 24.0 per 100 thousand people.

Conclusions. In the course of the undertaken analysis, there were established proved difference in the indicators of morbidity of the population in the region by individual nosologies in the context of administrative territories.

Key words: Chernihiv region, organs of digestion, malignant neoplasms, incidence, population.

Відомості про авторів

Шень Юрій Миколайович – кандидат медичних наук, докторант Ужгородського національного університету; пл. Народна, 3, м. Ужгород, Україна, 88000.
shen@i.ua, ORCID ID 0000-0002-8523-3414

Стаття надійшла до редакції 30.01.2024

Дата першого рішення 02.02.2024

Стаття подана до друку 01.03.2024